

Wie niet past, loopt vast

Jongeren uit jeugdzorg met verblijf
lopen een hoger risico op dakloosheid.
Waarom gebeurt dit en hoe kunnen we
dit voorkomen?

6 oplossingsrichtingen
die jou een duwtje in
de rug geven.
En daarmee jongeren
dus ook.

VOOR
JEUGD &
GEZIN

OZJ

16-27

Voorwoord

Dat van alle jongeren die dak- en thuisloos zijn de jongeren met een jeugdzorgverleden oververtegenwoordigd zijn, weten we. We weten ook dat er al veel onderzoeken en pilots rond deze groep jongeren zijn ontwikkeld. Toch lukt het ons niet dit vraagstuk te kraken.

Om die reden startte Landelijk Aanpak 16-27 van Ondersteuning Zorg Jeugd (OZJ) een campagne en maakte deze publicatie met 6 oplossingsrichtingen.

Je leest waarom deze groep jongeren, ondanks alle efforts van betrokkenen, niet goed wordt ondersteund naar een duurzame woonplek rond hun achttiende. We delen ook hoe dat volgens ons wél kan lukken.

We hopen zo beleidsadviseurs, bestuurders en andere betrokkenen aan te zetten tot anders doen en anders denken. Zodat de boodschap #WonenEerst een kreet wordt die we naar deze jongeren kunnen waarmaken en geen enkele jongere tussen wal en schip belandt.

Nicoline den Ouden - Landelijk ambassadeur aanpak 16-27

Uitgave van Landelijk Aanpak 16-27 (OZJ) april 2025

Teksten

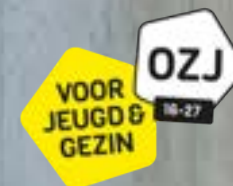
Nicoline den Ouden, Ronja Bruijns-Shoblak, José Leeuwenkamp

Vormgeving

Ronja Bruijns-Shoblak

Met medewerking van

Mijke Mol, Marjan Tsatsos en vele anderen

Dakloosheid voorkomen onder jongeren die jeugdzorg verlaten: een pragmatische, duurzame aanpak die werkt

Heb je ooit gehoord van het fenomeen dat je achttiende verjaardag ervoor zorgt dat je geen recht hebt op een dak boven je hoofd? Of dat je zo'n positieve ontwikkeling doormaakt dat je dakloos wordt? Toch is dat wat er gebeurt met de groep jongeren die jeugdzorg met verblijf ontvangen, achttien worden en waarvoor geen nieuwe woonplek is. Of waar het zo goed mee gaat dat ze moeten uitstromen naar ... niets. Deze groep jongeren kennen we. We weten ook precies wat zij nodig hebben naast ondersteuning: een dak boven hun hoofd. Maar dit dak is er vaak niet. Dus gaat het bij hen steeds over een alternatief of een tijdelijke oplossing.

Je ziet de jongeren afhaken. Moedeloos worden. En bij de jeugdprofessionals die hen begeleiden, gebeurt hetzelfde. Het kostte al zoveel tijd, zoveel gesprekken, zoveel frustratie. En waartoe? Ze zijn geen steek verder. We zien ook dat de jongeren professionals tegen zich in het harnas gaan jagen. Aan de andere kant van de tafel ontstaat deze reflex: Zie je wel, het is eigenlijk een ***kind met belachelijk gedrag en te grote mond.

De professional wil laten zien dat wanneer je volhardt, netjes de regels volgt en wel op de juiste deur bonkt, het goed komt. Totdat het niét goedkomt.

Dan toch maar weer doorverwijzen naar de plek die er op papier van 'is'. Dat kan een plek zijn waarvan de professional weet dat die jongere zich daar niet goed voelt, waar de kans op verdwijnen groot is of het gevaarlijk is. Maar wat anders? Er moet 'iets' gebeuren en er is meer te doen. Ja toch?

Het is deze realiteit die ervoor zorgt dat veel jongeren die dak- en thuisloos zijn een verleden hebben in de jeugdzorg. Het zijn jongeren die na een uithuisplaatsing in een pleeggezin of residentiële jeugdzorg woonden, zoals een gezinshuis, kamertrainingscentrum of een (open of gesloten) behandelgroep. Vaak in de loop der jaren gecombineerde varianten van dit alles.

Als rond hun achttiende de betrokkenheid van jeugdbescherming en jeugdhulpverlening eindigt, valt de zorg onder een andere afdeling bij de gemeente. Hier ontbreken regelmatig passende contracten met de verblijfsplekken en jeugdhulpverlening van deze jongeren. Of er is geen toegang tot urgentieregelingen op wonen of geen regelingen rondom passend inkomen. Redenen waardoor deze jongeren vaak rond hun achttiende verjaardag hun woonplek kwijtraken.

We kunnen niet verwachten dat jongeren in deze complexe situatie het overzicht houden, rustig

reageren en hun situatie ordenen. We hebben een complexe wereld gecreëerd die hun welzijn elke keer ingewikkelder maakt. Op ons eigen eilandje doen we allemaal precies wat van ons wordt gevraagd, maar dit alles bij elkaar draagt bij aan een verhoogd risico op dakloosheid bij de groep jongeren die nu jeugdzorg met verblijf ontvangen.

Als we dat weten, moeten we ook de consequenties dragen om te doen wat nodig is. Want het is niet onze schuld, maar wel onze verantwoordelijkheid. En met 'we' bedoelen we ook echt we. Jeugdzorgprofessionals kunnen dit niet alleen. Als Landelijke Aanpak 16-27 willen we daarom besluitvormers helpen en hen aanzetten tot beweging. En (spoiler alert!) dit is niet zozeer een verandering bij professionals, maar een organisatorische opgave.

Juist met een jeugdzorgverleden verdien je een duwtje in de rug voor je toekomst.

Lastige jongeren? Of jongeren die last hebben van het systeem?

Wat wij zien

De situatie van de jongeren, of de jongeren zelf, worden vaak gepresenteerd als complex en lastig. Maar zijn zij lastig en complex? Of hebben zij last van een complex systeem dat hen tegenwerkt in plaats van ondersteunt? En laten zij misschien steeds ingewikkelder gedrag zien, wat een reactie is op dit systeem wat hen tegenwerkt?

Basisrechten als wonen en zorg moeten toegankelijk zijn voor jongeren die de jeugdzorg verlaten. Zij zijn voor hun bestaanszekerheden afhankelijk van het systeem en dus ook van de mensen met hun overtuigingen die dit systeem maken.

Want zelfs deze bizarre paradox zien we gebeuren: De groep jongeren die zich goed ontwikkelt en groeit, krijgt daarop volgend een woonprobleem. Want als zij op hun verblijfsplek hun doelen hebben behaald, raken ze om die reden hun woonplek kwijt. Gefeliciteerd, je doet het zo goed, je krijgt straf ...

Hoe dan wel?

Mensen maken systemen en mensen kunnen systemen ook veranderen. Twijfelen aan onze eigen overtuigingen is noodzakelijk om een gezonder systeem te maken. Organiseer daarom tegenkracht, geef professionals ruimte om minder in te zoomen op het gedrag van de jongeren en meer met hen te kijken naar hun behoeften en dromen.

Als mensen in het systeem moeten we zorgen dat dit systeem aansluit op de leefwereld van de jongeren en hun woon-zorgbehoeften, zodat aan hun bestaanszekerheden wordt voldaan.

In plaats van direct te sturen op oplossingen die passen bij het systeem, moeten we oplossingen bieden die passen bij de leefwereld van deze jongeren. Hiervoor is nabijheid, luisteren en aansluiten cruciaal. Door een relatie op te bouwen van vertrouwen ontstaat er ruimte voor luisteren en ondersteuning die bij hun past.

Zo bouwen we samen aan een systeem wat voor jongeren werkt in plaats van tegen hen. Een systeem dat zo is ingericht dat wanneer bekend is wat zij nodig hebben rondom wonen en zorg, dit kan worden georganiseerd.

No matter what.

***Gefeliciteerd, je doet het zo goed!
Je krijgt straf..***

Hard werken aan je ontwikkeling zorgt ervoor dat je de plek waar je verblijft niet meer nodig hebt - dat is logisch.

Maar je hebt wel direct een nieuw probleem: Want waar moet je wonen? Hard werken en jezelf goed ontwikkelen voelt ineens als straf.

Wat wij zien

De situatie is lastig en de protocollen taai. De reflex om deze jongeren door te verwijzen naar een andere organisatie die 'ervan is' of een team dat het beter weet, is begrijpelijk. Men denkt: hij of zij past beter in dat ene project, bij die-en-die afdeling of past 'hier in ieder geval helemaal niet'.

De systeemwereld zit vol met prikkels waardoor we geneigd zijn jongeren die rond hun 18e uitstromen uit jeugdzorg door te verwijzen of te denken: Laat een ander het maar oplossen, die kan het beter.

Dit doorverwijzen lijkt een oplossing. **Maar het probleem is dat deze groep jongeren van iedereen een beetje is en dus van niemand.** Doorverwijzen vergroot daardoor het risico op dakloosheid, want collega's van andere instanties of afdelingen weten het óók niet precies en verwijzen ook weer door. Zo heb je heel waardevol werk, maar draag je ook bij aan jongerendakloosheid. Au!

"Ik begrijp je, maar sorry... Hier gaan wij niet over"

Er is altijd een andere afdeling of organisatie die het beter kan. (Denk je...)

Hoe dan wel?

Professionals en beleidsmakers zullen die taaie procedures en protocollen die oproepen tot doorverwijzen herkennen. Bedenk: als wij het al lastige regels vinden, hoe moet het dan zijn voor deze jongeren? Juist de besluitvormers **om** professionals en jongeren heen kunnen ervoor zorgen dat zij passende, duurzame huisvesting krijgen gebaseerd op hun woon-zorg behoefte.

Het goed ondersteunen van deze jongeren is niet zozeer een verandering bij professionals maar een organisatorische veranderopgave. Het is daarvoor noodzakelijk om alle kennis en ondersteuning op één plek te laten samenkomen en te ontsluiten. Omdat de verantwoordelijkheid van wonen en zorg bij gemeenten ligt, zou de verantwoordelijkheid van de centrale coördinatie idealiter daar ook liggen. Dit centrale punt houdt overzicht, coördineert en heeft het netwerk om te doen wat nodig is. Zo weet iedereen - de professionals, familie en de jongeren - dat er gewerkt wordt aan een duurzame oplossing.

Natuurlijk kost het centraal organiseren aan de voorkant een investering van tijd, mensen en geld. Vaak de reden dat dit soort initiatieven niet verder komen dan papier of een pilot.

Maar een jongere die in het hier en nu passend wordt geholpen, zal later veel minder hulp nodig hebben en we besparen op deze manier hopelijk ook een hoop toekomstige ellende. Op de lange termijn is het daarom kostenbesparend en sluit het beter aan bij de wensen en behoeften van deze jongeren.

Zo doe je minder aan kapitaalvernietiging en laat je de investering die de jongeren in zichzelf doen - en wij in hen als maatschappij - beter renderen.

Dit proces goed begeleiden en coördineren, zorgt dus voor snellere en betere oplossingen, minder ad-hoc besluiten en vooral voor overzicht. Dit voorkomt dat professionals binnen hun eigen cirkel van invloed hard werken, maar niet genoeg bereiken.

We wensen iedereen een Harry toe

Harry werkt bij het centrale coördinatiepunt 16-27 van de gemeente Toekomstdam. Zijn taak: voor de jongeren die jeugdzorg met verblijf gaan verlaten dit proces goed begeleiden en coördineren, het overzicht houden en pas stoppen als hun woon-zorgbehoeften zijn gerealiseerd. Hij wordt toegevoegd aan de bestaande professionals en loopt zo voor lange tijd mee.

Hij heeft zicht op het aantal jongeren dat in Toekomstdam jeugdzorg met verblijf ontvangt, weet hoe oud ze zijn en waar ze wonen.

Eén van hen is Michelle. Als Michelle zestien en een half jaar wordt, gaat op de plek waar Michelle woont de telefoon. Harry zegt: "Ik wil graag langskomen om met jou als begeleider en Michelle in gesprek te gaan." En vanaf dat moment is Harry in the lead.

Harry luistert goed, heeft tijd en weet veel over passende huisvesting na de jeugdzorg. Wanneer Michelle eraan toe is, heeft ze een plek waar zij mag blijven en haar eigen leven kan opbouwen, want daar helpt Harry haar bij. Dat Harry er is, geeft Michelle rust.

Michelle werkt ondertussen samen met alle betrokkenen aan een toekomstplan, waarin haar woon- en zorgbehoefte centraal staat. Haar tempo en haar woon-zorgbehoeften bepalen de stappen. Soms komt Harry langs, soms bezoekt Michelle hem. Maar altijd is er één doel: een duurzame woonplek voor haar, gericht op wat zij nodig heeft en wel of niet aan kan.

Omdat 'de Harry' in Toekomstdam alle 'Michelle's' kent en spreekt, weet hij welke woonplekken hij kan en moet organiseren, omdat hij weet wat ze nodig hebben, nu en in de toekomst. Zijn collega's zorgen ervoor dat de juiste randvoorwaarden worden geregeld. Beleidsmedewerkers, inkopers, bestuurders, woningcoöperaties, zorginstellingen en sociale investeerders: iedereen draagt bij. Want alleen samen kunnen zij deze opgave aan.

Stelt woon-
zorg behoefte
van jongere
centraal

Luistert écht

Werkt
samen

Werkzaam bij het
centrale
coördinatiepunt
16-27

Bewaart
overzicht

Harry

VOOR
JEUGD &
GEZIN

OZJ

16-27

Ieder mens is uniek, maar sommige oplossingen zijn universeel

Maak maatwerk schaalbaar

Wat wij zien

Iedere jongere die de jeugdzorg verlaat, heeft een uniek verhaal. Maar de problemen waarmee zij te maken krijgen, zijn niet uniek. Sterker nog: die zijn vaak hetzelfde. Er zijn patronen en rode draden die we steeds zien terugkomen. Als we die niet herkennen en omzetten in een structurele aanpak blijven we eindeloos zorg leveren zonder het echte probleem op te lossen. Want één keer is een incident, twee keer is toeval, drie keer is een patroon.

Hoe dan wel?

In de jeugdzorg en het sociaal domein wordt maatwerk vaak gezien als niet schaalbaar, omdat iedere situatie uniek is. Maar wat nu als 'maatwerkcasus' wordt gezien of in doorbraakteams wordt opgelost, kan schaalbaar worden gemaakt.

Door slimme oplossingen te bundelen en in te zetten voor meerdere jongeren ontstaat een efficiëntere en effectievere aanpak. Dit principe wordt al op andere sectoren met succes toegepast, dus laten we dat vooral afkijken. Het is mogelijk om herbruikbare oplossingen te creëren zonder de menselijke maat te verliezen.

Een paar belangrijke principes van schaalbaarheid zijn:

Modulariteit:

Oplossingen maken die flexibel zijn en makkelijk aangepast kunnen worden aan de behoeften van elk individu.

Standaardisatie van processen:

Op een vaste manier werken, zodat alles efficiënt en met dezelfde kwaliteit gebeurt, zonder aan persoonlijk contact in te boeten.

Datagestuurd werken:

Slim gebruik maken van data om te zien wat er nodig is, wanneer dat nodig is en mede daarop besluiten nemen.

Beter goed gejat dan slecht bedacht

In de medische wereld wordt maatwerk gecombineerd met standaardisering. Bij een knieprothese ben je als patiënt uniek, maar door gestandaardiseerde implantaten te gebruiken en een vast chirurgisch protocol te volgen, is de zorg zowel maatwerk als efficiënt en schaalbaar.

In de jeugdzorg ontstaat nu vaak rond hun achttiende verjaardag paniek. Met noodoplossingen wordt de paniek bezweerd; de jongere gaat naar een nieuwe plek binnen de opties die voorhanden zijn en soms wordt een plek passend gemaakt met maatwerk. We hebben vierkantjes door rondjes geduwd. Want deze jongere staat niet op straat, maar nog wel in de wachtkamer van zijn leven.

De noodoplossing is dus niet gericht op wat een jongere echt nodig heeft.

Als je standaardprocessen zou inrichten en met regelmaat in kaart brengt wat de woonzorgbehoeften zijn van jongeren die nu jeugdzorg met verblijf ontvangen én je zou dit bijhouden, dan heb je minder panieksituaties én er kan woonzorg worden geboden die wel bij de jongeren in kwestie passen.

Door te kijken naar de rode draden in de woonzorgbehoefte van deze groep, kunnen we vier uitstroomprofielen definiëren. Binnen die profielen kan een gemeente flexibel aanbod toevoegen wat aansluit op het individu.

Dit betekent:

Minder bureaucratie;

Lagere kosten;

Meer tijd en aandacht voor wat écht telt: jongeren in jeugdzorg helpen aan een stabiele woonplek wanneer ze klaar zijn voor de volgende stap.

Die uitstroomprofielen hebben we samen met het NJI gemaakt en vind je [hier](#).

Vraag jongeren naar hun toekomstwensen, maar doe dat alleen als je bereid bent te luisteren

Wat wij zien

Natuurlijk werk je in jouw gemeente met een toekomstplan voor jongeren die de jeugdzorg verlaten. Maar zijn we bereid om echt te luisteren naar wat zij zeggen over wat ze nodig hebben rondom hun woon-zorg behoefte? En zijn we bereid om hierin mee te bewegen? Of herkennen we de volgende reflexen?

- Ja maar, wat jij wilt bestaat niet...
- Goed idee, maar met hen hebben we geen contract...
- Ik snap je vraag, maar ik ga over zorg en niet over wonen...
- Hmm... we zouden allemaal wel... (vul in)
- Zeker! Maar in jouw geval moet je toch echt éérst... (vul in)
- Wat we wél kunnen doen: we verlengen je huidige plek via een verlengde jeugdzorgindicatie...
- Ik hoor wat je zegt, maar voor wat jij wilt, moet je eerst (vul in...) om dan (vul in...) en dan gaan we beoordelen of... (vul in)

Het zijn allemaal antwoorden die jongeren in deze situatie elke dag horen. Vaak goed bedoeld. Maar allemaal antwoorden die neerkomen op: Wij weten wat goed voor jou is, beter dan dat jij dat zelf weet.

We geven deze antwoorden niet uit kwade wil, maar omdat we niets passends te bieden hebben op hun werkelijke vragen en wensen. Het is moeilijk om dat toe te geven of uit te leggen. Dus de 'ja-maar-reflex' is snel gemaakt. En zo wordt elke wens, elke droom of elke noodkreet beantwoord met voorwaarden en beperkingen.

Stel dus geen vragen als je geen passende antwoorden en oplossingen hebt.

“In mijn toekomstplan wordt van alles afgevinkt. Maar mijn grootste zorgen: waar woon ik straks en waar ben ik veilig?, staat niet in dit plan”

Hoe dan wel?

Jongeren in de jeugdzorg verhuizen noodgedwongen veel meer dan jongeren die opgroeien buiten de jeugdzorg. Want de oorzaak is vooral de inrichting van het systeem en niet per se hun gedrag. Dit is een systeem waarin je telkens heen-en-weer verhuist tussen instellingen met lichte en meer specialistische zorg.

Vanuit zorgperspectief is dat wellicht het goede om te doen. Maar voor de jongeren zijn het allemaal verhuizingen waardoor zij jarenlang nergens thuis zijn en zich thuis voelen. Ze zijn altijd 'even op bezoek'. Pas wanneer zij een sleutel krijgen voor een eigen woning of kamer en er geen doelen meer te behalen zijn of te verliezen, komen zij tot rust.

Daarom is het zo belangrijk dat we het uitgangspunt Wonen Eerst uiterst serieus nemen. Alle ondersteuning en gesprekken over het inrichten van woon-zorg moeten daarop gericht zijn, zodat het kind eindelijk kan stoppen met zich verplaatsen en verhuizen.

Dat vraagt van ons als professionals én beleidsmakers dat we anders denken. Want ondanks dat het niet nodig is, wordt vaak voor een aanpak gekozen waar er een volledig

hulpverleningstraject rondom zelfstandigheid wordt doorlopen om bij een urgentieregeling te komen. Zo worden deze jongeren in de wachtkamer van hun toekomst gezet, omdat dit niet plekken zijn waar ze kunnen blijven wonen.

En daarnaast gebeurt dit: Jongeren die jeugdzorginstellingen willen verlaten, komen in een vrije val. Zij willen op eigen benen staan, maar door de jaren ervoor hebben zij geen netwerk of voldoende steun kunnen opbouwen. Ze verlaten de instelling vol goede moed, voelen zich niet dakloos, maar hebben voor hun gevoel 'even geen huis'. Maandenlang zwerven ze van bank, bij vrienden, familie of onveilige onbekenden. Maar het systeem is vaak zo ingericht dat zij geen hulp krijgen op wonen en zorg als ze niet aan een instelling verbonden zijn.

Aankloppen bij daklozenopvang om uiteindelijk in aanmerking te komen tot een urgentieregeling doen veel jongeren niet, omdat dit niet altijd veilige plekken voor ze zijn of omdat ze zich daarvoor te erg schamen. Zo zie je dat onhandige keuzes die deze jongeren rond hun 18e maken catastrofale gevolgen hebben.

Onhandige keuzes maken, horen bij pubers en jongvolwassenen. Maar wat *niet* hoort is dat die leeftijd adequate onhandigheid zulke ernstige gevolgen hebben.

Dit kan worden omgedraaid vanuit het Wonen Eerst-principe: wonen en inkomen als basis. Een stabiele basis zodat klachten verminderen.

Het toekomstplan zou zich maar op een ding moeten richten: het zo snel mogelijk stoppen van de verhuisbewegingen. Hiervoor is het nodig dat ingeslopen overtuigingen of werkwijzen soms moeten wijken voor het grotere doel van de jongeren in deze kwetsbare positie.

Dat betekent dat bij het werken met een toekomstplan passende randvoorwaarden horen die zijn gericht op de Big 5. Dit is niet aan de professionals om te organiseren, maar aan de beleidsmakers, besluitvormers en bestuurders.

Praat niet over mij, maar met mij

Als we bang zijn dat er op deze vragen antwoorden komen waar we niks mee kunnen, laten we ze dan niet stellen. Ben je bereid om deze groep jongeren op weg te helpen? Stel dan deze drie vragen:

- Wie ben jij?
- Wat heb je nodig?
- Hoe kan ik jou helpen?

Hun antwoorden zouden het startsein moeten zijn voor passende oplossingen. Als we bang zijn dat er op deze vragen antwoorden komen waar we niks mee kunnen, laten we ze dan niet stellen.

Als we de antwoorden wel zien als het startsein voor passende oplossingen, kan de 'Harry' van het centrale coördinatiepunt van Toekomstdam zeggen: 'Ik beloof je geen gouden bergen, maar ik ga voor jou aan de slag. Ik zie jou en ik zie wat je nodig hebt.'

Tijd is een vriend en geen vijand

Wat wij zien

Op het moment dat een jongere jeugdzorg met verblijf ontvangt en bijna achttien jaar wordt, ontstaat er een crisissfeer. Veel is onduidelijk, er moet een hoop geregeld worden, iedereen is er 'een beetje van' en niemand is echt compleet verantwoordelijk. Er wordt hard gewerkt en gepuzzeld, maar regelmatig is er geen duurzaam perspectief voor hem of haar.

De meeste jongeren, ook zij die zware verblijfszorg ontvangen, hebben bovendien liever niet een instelling als vervolgplek om te wonen.

Er zijn veel overleggen en acties die gericht zijn op de doorbraak van 'de casus' en het beslechten van 'de crisis'. De situatie wordt zo complex dat we zoeken naar geitenpaadjes en noodoplossingen. Oplossingen die ingewikkeld worden, veel inspanning, tijd en geld kosten en bijna altijd te laat zijn.

Wanneer we ons op tijd zouden focussen op bestaanszekerheid en een stabiele basis, creëren we rust bij jongeren. Vanuit die rust ontstaat groei en een positieve ontwikkeling. Ook bij de groep jongeren die we als meest complex omschrijven.

**“Je dak repareer
je wanneer het
droog is, niet als
het regent”**

Hoe dan wel?

Laat jongeren in de jeugdzorg met verblijf niet te snel los, maar houd ze ook niet onnodig lang vast. Als je op tijd begint met gesprekken en acties gericht op passend woonzorg-aanbod, is de factor tijd geen bedreiging meer.

Individuele en complexe casussen vormen bij elkaar een patroon en daarop kunnen we de koers bepalen. Zo voorkomen we het doolhof wat jongeren nu vaak ervaren en creëren we overzicht. Wanneer je overzicht hebt op het aantal jongeren en hun woon-zorgbehoeften en ook patronen herkent, kan je dit voor groepen jongeren doen in plaats van maatwerk maken voor individuen.

Organiseer niet alleen voldoende plekken bij instellingen, zorg dat je als gemeente iedere goed bedachte oplossing mogelijk maakt. Ook als je werkafspraken en protocollen daar haaks op staan.

Een tiny house in de achtertuin van een betrokken inwoner, of het delen van een woning door meer jongeren, kunnen een oplossing zijn.

Veel problemen van het sociaal domein vinden hun oplossing buiten het sociaal domein. Werk dus niet alleen, maar samen met je collega's uit andere domeinen.

Door op tijd te beginnen, kan je op tijd en met vaste regelmaat alle gesprekken voeren die nodig zijn. Je hebt tijd om draagvlak te creëren waar dat er niet automatisch is, steun te vinden in partners en tijd om duurzame oplossingen te bedenken. Hierdoor werk je niet alleen met elkaar aan een tijdelijke plek, maar aan een duurzame toekomst.

Tijd is dus een vriend, mits je vroeg start.

- Zorg dat je weet wie de jongeren zijn die jeugdzorg met verblijf ontvangen in jouw gemeente.
- Breng in kaart wat ze qua woon- en zorgbehoefte nodig hebben en wanneer. Is dat acuut, binnen een jaar of over ruim een jaar?
- Gebruik de uitstroomprofielen en leidt professionals op die gesprekken met jongeren voeren op een manier die aansluit bij hun leefwereld en behoeften. Ons advies is om daarvoor de presentiebenadering te gebruiken.
- Weet wat er is ingekocht aan zorg, wat de capaciteit is en wat je nog moet regelen aan beschikbare woon-zorg. Als het er niet is, heb je nog de tijd om dit te organiseren.

***Doen* ontstaat niet vanzelf**

Wat wij zien

Er is in de afgelopen jaren talloze keren aandacht gevraagd en onderzoek gedaan voor en naar jongeren die jeugdzorg met verblijf ontvangen en geen passende woon-zorgplek hebben. We weten wat er nodig is: ontschotten, samenwerken met andere domeinen, op tijd beginnen, bestaanszekerheid eerst, etc. etc.

Om dit te bereiken, wordt binnen de jeugdzorg en in het *Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis* keer op keer gesproken dat er een paradigmashift nodig is. Een omslag die leidt tot een radicaal ander beeld en beleid ten gunste van deze groep jongeren.

Maar die paradigmashift kan niet plaatsvinden als we blijven doen, wat we deden. Zolang we de ruimte krijgen om onszelf buiten het systeem te plaatsen, en daardoor buiten de oplossing, blijft het probleem van een ander. Verandering zal alleen ontstaan als we zien dat ieder van ons een onderdeel is van het probleem en onderdeel is van de oplossing. Als iedereen ziet dat hij of zij anders kan doen.

Toch zien wij vaak het tegenovergestelde gebeuren, we wijzen naar elkaar. Een begrijpelijke reflex, maar niet helpend. Daarom stellen wij: niet onze schuld, wel onze verantwoordelijkheid.

Wij zijn allemaal schakels in dat systeem. Elke professional, bestuurder of betrokkene hoort bij het systeem. Hij of zij kan als mens in dat systeem veranderen én als mens het systeem veranderen. **Je hebt verrassend veel invloed, als je het maar ziet.**

De focus op de paradigmashift is dus niet het doel, maar het is een middel. Het doel is de jongere die jeugdzorg verlaat duurzaam te huisvesten op zijn of haar woon-zorgbehoefte. Daarvoor moet je anders denken, anders doen en dus voldoende aandacht, tijd en ruimte hebben om de kennis die er is te implementeren.

**"Een idee
zonder
uitvoering
is slechts
een droom"**

Hoe dan wel?

Goede initiatieven sneuvelen vaak door een gebrek aan actie, daadkracht en middelen. Ze blijven daardoor steken in de uitvoering. Terwijl het systeem alleen kan veranderen door te doen.

Doen ontstaat niet vanzelf. Dus als we willen dat jongeren die jeugdzorg verlaten de woon-zorgplekken krijgen die ze nodig hebben, moeten we met elkaar stappen nemen om te kunnen doen. Hierin staan, volgens ons, een aantal zaken niet ter discussie: structureel investeren in centrale coördinatie, passende randvoorwaarden creëren (zoals bestuurlijke afspraken) en het in kaart hebben van de woon-zorgbehoeften van deze jongeren. Het implementeren van die basiszaken zal geld kosten, maar we voorkomen er grotere problemen mee in de toekomst en daarom zal het op de lange termijn lonen.

Maar doen vraagt meer. Het vraagt ook om vertrouwen. Want veranderen is spannend – voor iedereen.

Je nek uitsteken voor de groep jongeren in deze kwetsbare positie is dat ook. Zeker omdat deze jongeren die jeugdzorg met verblijf ontvangen vaak niet kunnen leunen op het netwerk dat andere jongeren wel hebben.

Wij als systeem moeten dus een stap naar voren doen om hen de juiste ondersteuning te geven, waardoor zij meer kansen krijgen om te bouwen aan een stabiele basis voor hun toekomst. Als wij het niet doen, wie doet het dan wel?

Alleen met dat gezamenlijk gedragen standpunt kunnen we het systeem kantelen en gaan bewegen van denken naar doen. Naar een punt waar alle betrokkenen zeggen: we weten dat we op de oude manier bijdragen aan jongerendakloosheid. En omdat we dat niet langer willen, gaan we het vanaf morgen anders doen.

Met een jeugdzorgverleden is een voorkeursbehandeling pure noodzaak

"There comes a point where we need to stop just pulling people out of the river. We need to go upstream and find out why they're falling in" - Desmond Tutu

Deze groep jongeren heeft, ieder op eigen wijze, enorm hard gewerkt aan persoonlijke groei en ontwikkeling. Wij hebben als maatschappij in hen geïnvesteerd. Het is dus nu, op het moment dat zij rond de achttien zijn, ook onze verantwoordelijkheid die investering niet te laten verwateren.

In de daklozenopvang zijn jongeren met een jeugdzorgverleden oververtegenwoordigd. Dat weten we, we staan erbij, we kijken ernaar en dat is waarom wij als Landelijke Aanpak 16-27 in deze publicatie dit vraagstuk hebben geagendeerd en doorkijkjes geven naar hoe het dan wel anders moet.

Door professioneel, organisatorisch en ook persoonlijk te gaan bewegen en een verandering in te zetten, kunnen we jongeren die jeugdzorg verlaten beter begeleiden naar een duurzame toekomst met een passende huisvesting.

Om dat te bereiken, pleiten we voor een controversiële keuze. Namelijk: geef deze groep jongeren voorrang op een passende woning en (financiële) ondersteuning.

Waarom? Omdat zij vaak niet kunnen leunen en steunen op familie, een netwerk of bijbehorende privileges die bijna alle andere jongeren in ons land wel hebben. Juist omdat zij uit jeugdzorg met verblijf uitstromen, is een voorkeursbehandeling pure noodzaak.

Wanneer je hen in deze belangrijke, hectische en kwetsbare fase blijft ondersteunen, voorkomen we erger voor de toekomst. Dat loont, in de eerste plaats voor hen. Zo verliezen zij niet alle persoonlijke groei en winst die ze tot nu toe hebben bereikt. Maar het loont ook voor ons als samenleving en qua kosten.

Dit alles kan niet zonder centrale coördinatie. Aandacht, middelen en mensen voor implementatie van goed beleid is dus niet iets wat je erbij doet, het is de sleutel tot duurzaam veranderen.

Een vliegende start van je volwassen leven begint met een solide basis. Laten we er dus samen voor zorgen dat geen enkele jongere die de jeugdzorg verlaat tussen wal en het schip valt.

Bekijk onze [website](#) en volg ons op [LinkedIn](#).

**Niet onze schuld,
wél onze verantwoordelijkheid.**

